



## ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2022-02-24 i mål nr P 8467-21, se bilaga A

## PARTER

### Klagande

1. E.H

2. M.L

### Motparter

1. Kommunstyrelsen i Tierps kommun

2. L.B

3. R.B

Ombud för 2 och 3: Advokat C.G

## SAKEN

Klagorätt avseende beslut om rivningslov

---

## MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS BESLUT

1. Mark- och miljööverdomstolen avslår yrkandet om syn.

2. Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandena.

---

### YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

**E.H** och **M.L** har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska undanröja mark- och miljödomstolens avvisningsbeslut (punkten 1 i mark- och miljödomstolens domslut) och återförvisa målet till mark- och miljödomstolen för fortsatt handläggning. **E.H** har i andra hand yrkat att ärendet ska återförvisas till kommunstyrelsen i Tierps kommun för ny prövning.

**M.L** har även yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska hålla syn på platsen.

**Kommunstyrelsen i Tierps kommun, L.B** och **R.B** har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens beslut.

### UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

**E.H** har anfört i huvudsak följande. Av planbestämmelser framgår att hela området omfattas av varsamhetsbestämmelser och att hela planområdet är sådan värdefull miljö som avses i 3 kap. 12 § äldre plan- och bygglagen (1987:10). Syftet med planen är enligt planbeskrivningen att skydda de kulturhistoriskt värdefulla byggnaderna och den kulturhistoriskt värdefulla miljön mot förvanskning. **AA** omfattas av riksintresse för kulturmiljövården som särskilt nämner **C**. I förarbetena anges att det inte kan uteslutas att grannar i vissa fall ges rätt att överklaga ett beslut om rivningslov (prop. 2014/15:122 s. 56).

**M.L** har anfört i huvudsak följande. Anledningen till att han överklagar är hans enskilda intresse såsom rågranne. Fiskelägets kulturvärde har stor betydelse för det ekonomiska värdet på hans fastighet och för förutsättningarna att trivas i området. Om de gamla husen rivs och ersätts med en byggnad vars utformning är främmande för området kommer fiskelägets karaktär att förstöras. När kommunen helt glömmer bort att bevaka dessa värden måste det finnas en möjlighet för enskilda, vars intressen berörs, att få till en överprövning.

**Kommunstyrelsen i Tierps kommun** har anfört i huvudsak följande. Att det står i detaljplanen att hela området omfattas av skydd mot förvanskning innebär inte ett generellt rivnings- eller förändringsförbud, utan att ändring av befintlig byggnad ska ske varsamt. Att riva en byggnad är inte en sådan ovarsam förändring eller förvanskning. Riksintresset har på sedvanligt sätt tillgodosetts i detaljplanearbetet och varken länsstyrelsen eller Upplandsmuseet har haft några invändningar mot att den aktuella byggnaden inte belades med skyddsbestämmelser eller rivningsförbud. Att vissa byggnader har belagts med rivningsförbud får förstås så att de som saknar sådant skydd inte har ansetts ha ett sådant kulturvärde som hindrar rivning. Grannar kan i detta fall inte anses ha klagorätt beträffande rivningslovet, eftersom lovet inte avviker från detaljplanen och det inte heller på annat sätt innebär en olägenhet för dem.

**R.B** och **L.B** har anfört i huvudsak följande. Allmänna intressen bevakas av kommunen och inte av rågrannar. E.H har inte på något sätt visat att hon är berörd av rivningslovet. M.L har i huvudsak anfört sådana omständigheter som tar sikte på bygglovet, vilket saknar betydelse för möjligheten att klaga på rivningslovet.

### **SKÄLEN FÖR MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS BESLUT**

Målet i Mark- och miljööverdomstolen rör frågan om klagandena, som äger fastigheter som angränsar till fastigheten B i Tierps kommun, har rätt att överklaga beslutet om rivningslov. För den prövningen saknas skäl att hålla syn.

En förutsättning för att någon ska få överklaga ett beslut eller en dom är att denne har klagorätt. Av 13 kap. 8 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL, och 42 § förvaltningslagen (2017:900), FL, följer att beslut om bl.a. rivningslov får överklagas av den som beslutet angår, om det har gått honom eller henne emot. Som villkor för klagorätten brukar uppställas ett krav på att beslutet antingen ska påverka den enskildes rättsställning eller annars beröra ett sådant intresse hos den enskilde som på något sätt erkänts av rättsordningen.

I rättsfallet RÅ 1993 ref. 14 uttalade Regeringsrätten bl.a. följande om möjligheten att överklaga ett beslut om rivningslov. Av förarbetena till bestämmelserna om rivningslov framgår att syftet med rivningsreglerna är att de ska kunna fungera som ett komplement till byggnadsminnesförklaring enligt byggnadsminneslagen och ge kommunerna vidgade möjligheter att bevara bebyggelse. Bestämmelserna om rivningslov får mot den bakgrunden ses som en möjlighet att låta de allmänna intressena av att bevara kulturhistoriskt eller miljömässigt värdefull bebyggelse väga tyngre än fastighetsägarens intresse av att använda fastigheten. Det är således kommunen som vid lovgivningen bevakar de allmänna intressena. Varken i plan- och bygglagen eller dess förarbeten finns något uttalat skyddssyfte vad gäller grannar, vilket skulle kunna ge dessa rätt att överklaga.

Ägare till fastigheter som angränsar till den fastighet som den lovsökta åtgärden avser, har mot bakgrund av nämnda rättsfall inte ansetts berörda av frågan om huruvida en byggnad ska bevaras av kulturhistoriska skäl. De har därmed som utgångspunkt inte ansetts ha rätt att klaga på ett beslut att ge rivningslov.

Av fast praxis framgår att även Konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor (Århuskonventionen) behöver beaktas vid tillämpningen av 13 kap. 8 § PBL och 42 § FL (se t.ex. NJA 2020 s. 190). I konventionens artikel 9.3 anges att den allmänhet som uppfyller eventuella kriterier i nationell rätt ska ha möjlighet att få handlingar och underlåtenheter som strider mot den nationella miljölagstiftningen prövade av domstol eller i administrativ ordning. Mark- och miljööverdomstolen har bedömt att ett beslut om rivningslov kan vara ett sådant handlande som omfattas av artikel 9.3, förutsatt att beslutet aktualiserar hänsynstaganden som mer tydligt är relaterade till kulturmiljön (se Mark- och miljööverdomstolens beslut den 14 november 2022 i mål nr P 992-22). I det målet ansågs en miljöorganisation, som uppfyllde kraven i 13 kap. 16 § miljöbalken och som hade till huvudsakligt syfte att tillvarata kulturmiljöintressen, ha rätt att överklaga rivningslovet.

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar att klagandena i nu aktuellt mål har anfört omständigheter som tar sikte på huruvida byggnaden (C) bör bevaras på grund

av dess kulturhistoriska värde och att kommunstyrelsens beslut innehåller överväganden i denna fråga. Beslutet aktualiserar därmed sådana hänsynstaganden som mer tydligt är relaterade till kulturmiljön. Eftersom rivningslovet således omfattas av artikel 9.3 i konventionen bedömer Mark- och miljööverdomstolen att 13 kap. 8 § PBL ska tolkas på ett sätt som stämmer överens med konventionen så att tillgången till effektiva rättsmedel för allmänheten säkerställs (se *The Aarhus Convention: An Implementation Guide*, 2 uppl., 2014, s. 198).

Århuskonventionens efterlevnadskommitté har uttalat att artikel 9.3 tillåter de anslutna staterna att begränsa allmänhetens möjligheter att få prövat sådana handlingar och underlåtenheter som omfattas av artikeln, så länge begränsningarna inte utesluter alla eller nästan alla miljöorganisationer eller andra medlemmar av allmänheten från att klaga. Ett sätt att undvika att klagorätten blir alltför vidsträckt kan, enligt kommittén, vara att i nationell rätt uppställa krav på att en klagande ska påverkas eller ha ett intresse av beslutet för att vara klagoberättigad. För att bedöma om den nationella rätten uppfyller konventionens krav har kommittén fastslagit att det är nödvändigt att beakta samtliga tillgängliga rättsmedel för såväl enskilda som miljöorganisationer. (Se efterlevnadskommitténs uttalanden bl.a. rörande Belgien i *ACCC/C/2005/11* och Danmark i *ACCC/C/2006/18*.)

Det är alltså förenligt med Århuskonventionen att – såsom i svensk rätt – ställa krav på att ett beslut om rivningslov ska angå den enskilde för att denne ska ha rätt att överklaga, så länge detta inte utesluter en möjlighet att angripa beslutet. Enligt Mark- och miljööverdomstolen innebär varken den svenska lagstiftningen eller den praxis som utvecklats att sådana hinder uppställs. Att en granne inte ansetts kunna grunda sin klagorätt enbart på åtgärdens inverkan på t.ex. kulturhistoriska intressen, hänger samman med att rivningslovet inte påverkar grannens rättsställning eller annars kan anses beröra ett sådant intresse hos denne. I de fallen kan dock rivningslovet under vissa förutsättningar angripas av en kulturmiljöorganisation som har till ändamål att tillvarata kulturmiljöintressen (se Mark- och miljööverdomstolens beslut den 14 november 2022 i mål nr P 992-22).

Vad klagandena har anfört beträffande rivningslovet inverkan på kulturmiljön inom området är alltså ett sådant allmänt intresse som inte kan anses beröra deras enskilda intressen. Inte heller vad som har anförts om att en sådan påverkan på kulturmiljön skulle sänka marknadsvärdet på deras fastigheter leder till någon annan bedömning. Här kan det framhållas att åtgärden är planenlig i det att byggnaden inte omfattas av detaljplanens bestämmelse om rivningsförbud (jfr prop. 2014/15:122 s. 56). Det har inte heller visats att rivningslovet på någon annan grund angår klagandena på sådant sätt att de ska anses ha rätt att överklaga. Deras överklaganden ska därför avslås.

Det får anses vara av vikt för ledning av rättstillämpningen att målet prövas av Högsta domstolen. Mark- och miljööverdomstolen tillåter därför, med stöd av 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar, att beslutet överklagas.

**HUR MAN ÖVERKLAGAR**, se bilaga B

Överklagande senast 2023-04-06

I beslutet har deltagit hovrättsråden Liselotte Rågmark och Henrik Jonsson, tekniska rådet Johan Hjalmarsson (skiljaktig) och hovrättsrådet Katarina Welin, referent.

Föredragande har varit Harry Hodzic.

Skiljaktig mening, se nästa sida.

## SKILJAKTIG MENING I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Tekniska rådet Johan Hjalmarsson är skiljaktig och anför följande.

Enligt min mening är det inte förenligt med Århuskonventionen att rågrannar enligt svensk praxis inte anses vara berörda av beslut om rivningslov och att de således inte har rätt att överklaga sådana beslut, även om lovet avser rivning av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Till skillnad från majoriteten anser jag således att beslutet om rivningslov angår E.H och M.L och att beslutet har gått dem emot, på så sätt att de har rätt att klaga på detta. Enligt min mening borde mark- och miljödomstolens avvisningsbeslut (punkten 1 i domslutet) därför undanröjas och målet återförvisas dit för fortsatt handläggning.

I allt väsentligt är jag ense med de skäl som majoriteten anför, även om jag har kommit till en annan slutsats i frågan om det är förenligt med Århuskonventionen att inte heller rågrannar har rätt att angripa rivningslov som avser kulturhistoriskt värdefull bebyggelse.

Utgångspunkten i artikel 9.3 är att en vid krets av personer som utgångspunkt ska ha rätt att få handlingar och underlåtenheter som strider mot den nationella miljölagstiftningen prövade av domstol eller i administrativ ordning. Denna krets får begränsas så att den endast omfattar den del av allmänheten som uppfyller eventuella kriterier i den nationella rätten ("in its national law"). Som majoriteten framhåller har efterlevnadskommittén uttalat att sådana begränsningar inte får göras så omfattande att de utesluter alla eller nästan alla miljöorganisationer eller andra medlemmar av allmänheten från att klaga på beslutet.

Sverige är part till Århuskonventionen sedan 2005. Regeringsrättens avgörande RÅ 1993 ref. 14, som är grunden till uppfattningen att rågrannar m.fl. inte anses vara berörda av rivningslov även om beslutet avser rivning av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse, tillkom således vid en tidpunkt när Sverige ännu inte hade anslutit sig till konventionen. I sitt avgörande kan Regeringsrätten alltså inte ha beaktat de krav som numera följer av konventionen.

I skälen till konventionen uppmärksammas bl.a. att var och en har en skyldighet att, både ensam och tillsammans med andra, skydda och förbättra miljön för nuvarande och kommande generationer. Av skälen framgår vidare att parterna till konventionen erkänner den viktiga roll som bl.a. enskilda medborgare kan spela på miljöskyddsområdet. Dessutom anges att parterna är angelägna om att allmänheten bör ha tillgång till effektiva rättsliga mekanismer så att deras berättigade intressen skyddas och lagen följs. Århuskonventionen tar således sikte på att även enskilda kan anses ha ett intresse av beslut som aktualiserar hänsynstaganden som mer tydligt är relaterade till miljön i vid bemärkelse.

Enligt min uppfattning kan även enskilda ha ett berättigat intresse av att byggnader och bebyggelsemiljöer som är särskilt värdefulla från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt bevaras. Utöver att även enskilda personer kan vilja värna allmänna intressen, i linje med de tankar som ligger till grund för konventionen, är köp av fast egendom i kulturhistoriskt värdefulla miljöer ofta förenat med höga kostnader för den enskilde. Rivning av bebyggelse som är kulturhistoriskt värdefull kan därmed påverka värdet av den enskildes egendom. Även enskilda kan således ha ett beaktansvärt intresse av att byggnadsnämnden följer bestämmelserna som reglerar när rivningslov ska ges (9 kap. 34 § PBL).

Den i praxis rådande uppfattningen att beslut om rivningslov inte anses angå grannarna medför att andra medlemmar av allmänheten än kulturmiljöorganisationer utesluts från att klaga på sådana beslut. Detta är enligt min mening svårt att förena med efterlevnadskommitténs uttalanden eftersom antalet kulturmiljöorganisationer, som har till ändamål att tillvarata kulturmiljöintressen och som därigenom skulle kunna angripa ett felaktigt beslut om rivningslov, är begränsat. Trots att rivningslov inte ska ges i fråga om byggnader som bör bevaras på grund av byggnadens eller bebyggelsens historiska, kulturhistoriska, miljömässiga eller konstnärliga värde (se 9 kap. 34 § p. 2 PBL), leder praxis till att en byggnadsnämnd i princip kan ge rivningslov i strid med PBL – eftersom det i praktiken sällan finns någon som har möjlighet att angripa ett felaktigt beslut.



Högsta domstolen har framhållit att det, vid en tolkning av bestämmelserna om överklaganderätt i ljuset av Århuskonventionens krav och målsättningar, saknas anledning att vara så restriktiv och uppställa sådana krav på säkerhet angående konventionens innebörd, att Sverige riskerar att bryta mot konventionen (se NJA 2020 s. 190 p. 28 och 29). Enligt Högsta domstolen ska 42 § FL därför tolkas på ett sätt som innebär att miljöorganisationer har klagorätt i fråga om bygglovsbeslut som aktualiserar hänsynstaganden som mer tydligt är relaterade till miljön och naturskyddet.

I linje med Högsta domstolens resonemang anser jag att det finns skäl att tolka 42 § FL på så sätt att rågrannar har rätt att få handlingar och underlåtenheter i fråga om beslut om rivningslov, i de fall beslutet avser rivning av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse, prövade av domstol eller i administrativ ordning, eftersom en motsatt tolkning skulle kunna leda till att Sverige riskerar att bryta mot konventionen. Att FL bör tolkas så understryks enligt min uppfattning även av att regeringen synes öppna för att grannar i vissa fall skulle kunna ha rätt att överklaga ett beslut om rivningslov (jfr prop. 2014/15:122 s. 56). Hade lagstiftaren velat begränsa rätten att överklaga rivningsbeslut på det långtgående sätt som praxis ger uttryck för, borde detta lämpligen ha kommit till uttryck i en bestämmelse i PBL.

Sammanfattningsvis anser jag att nuvarande praxis innebär att möjligheten till rättslig prövning av beslut om rivningslov, i de fall beslutet avser rivning av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse, har begränsats på ett sätt som inte är förenligt med Århuskonventionen. Mark- och miljööverdomstolens dom borde därför gett uttryck för detta synsätt.



NACKA TINGSRÄTT  
Mark- och miljödomstolen

**DOM**  
2022-02-24  
meddelad i  
Nacka

Mål nr P 8467-21

## **PARTER**

### **Klagande**

1. L.B

2. R.B

Ombud för 1–2: Advokat C.G

### **Motparter**

1. L.B2

2. E.N

3. H.D

4. E.H

5. A.J

6. R.K

7. M.L

8. M.B

9. Tierps kommun, Kommunstyrelsen, 815 80 Tierp

## **ÖVERKLAGAT BESLUT**

Länsstyrelsen i Uppsala läns beslut 2021-10-29 i ärende nr 403-3791-2021 och 403-3689-2021, se [bilaga 1](#)

## **SAKEN**

Rivningslov och bygglov på fastigheten B i Tierps kommun

---

## **DOMSLUT**

Se nästa sida.

**DOMSLUT**

1. Mark- och miljödomstolen avvisar E.Hs och M.Ls överklaganden till länsstyrelsen av kommunstyrelsen i Tierps kommuns beslut den 16 april 2021, Dnr TK-2021-84-29, i den del de avser rivningslov.
  2. Mark- och miljödomstolen avvisar L.B2, E.N, A.J, H.D, M.B och R.Ks överklaganden till länsstyrelsen av kommunstyrelsens i Tierps kommuns beslut den 16 april 2021, Dnr TK-2021-84-29.
  3. Mark- och miljödomstolen undanröjer Länsstyrelsen i Uppsala läns beslut.
  4. Mark- och miljödomstolen fastställer kommunstyrelsens i Tierps kommuns beslut den 16 april 2021, Dnr TK-2021-84-29, att ge rivningslov för rivning av befintligt C.
  5. Mark- och miljödomstolen återförvisar målet till Länsstyrelsen i Uppsala län för förnyad prövning av frågan om bygglov.
  6. Mark- och miljödomstolen avslår yrkandet om syn.
-

## BAKGRUND

Kommunstyrelsen i Tierps kommun (kommunstyrelsen) beslutade den 16 april 2021 i ärende TK-2021-84-29, att bevilja L.B och R.B rivningslov för rivning av befintligt C och bygglov för nybyggnad av fritidshus på fastigheten B.

Kommunstyrelsens beslut om rivningslov överklagades av E.H (ägare till grannfastigheten D) och M.L (ägare till grannfastigheten E). Beslutet om bygglov överklagades av E.H, M.L, L.B2, E.N, A.J, H.D, M.B och R.K. Länsstyrelsen i Uppsala län (länsstyrelsen) beslutade att upphäva kommunstyrelsens beslut i dess helhet.

L.B och R.B har överklagat länsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstolen. Domstolen har tagit upp frågan om E.H och M.L haft rätt att överklaga kommunstyrelsens beslut om rivningslov och om övriga enskilda motparter haft rätt att överklaga beslutet om bygglov till länsstyrelsen. Domstolen har förelagt motparterna att yttra sig om deras rätt att klaga på rivningslovet respektive bygglovet.

## YRKANDEN

**L.B och R.B** har yrkat att mark- och miljödomstolen *i första hand* ska fastställa kommunstyrelsens beslut att bevilja rivningslov samt bevilja bygglov för nybyggnad av fritidshus på fastigheten B i Tierps kommun och *i andra hand* ska återförvisa målet till länsstyrelsen för förnyad prövning beträffande frågan om beviljande av bygglov.

**E.H** har motsatt sig ändring av länsstyrelsens beslut. För det fall att rivningslov ges har hon yrkat att domstolen *i första hand* ska återförvisa målet till länsstyrelsen för prövning av bygglov och *i andra hand* ska fastställa att bygglov inte ges.

**M.L** har yrkat att domstolen ska hålla syn på platsen.

## UTVECKLING AV TALAN

### Målet i sak

*L.B och R.B*

Det har saknats både formella och materiella skäl för länsstyrelsen att upphäva rivningslovet. Kommunstyrelsens beslut om att bevilja rivningslov ska stå fast. Det sökta bygglovet är planenligt. Även om byggnadsformen inte är helt sedvanlig är byggnaden väl anpassad till den långsmala tomten och den aktuella byggrätt som finns på den lilla fastigheten. Byggnaden är anpassad utifrån fasad- och taktäckningsmaterial samt uppfyller kravet på god färg-, form- och materialverkan samt anpassningskraven i 2 kap 6 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL.

*E.H*

Hon har hänvisat till vad hon anfört hos länsstyrelsen och därutöver lagt till sammanfattningsvis följande. Varsamhetsbestämmelserna i detaljplanen har inte beaktats i kommunstyrelsens beslut. Riksintresset har inte beaktats i beslutet. En rivning av C skulle medföra en påtaglig, oåterkallelig och irreversibel skada. Den outnyttjade delen av byggrätten kan nyttjas på annat sätt än genom rivning av befintlig byggnad och nybyggnation. Länsstyrelsen har inte över- eller omprövat sitt ställningstagande gällande riksintresset eller andra uttryck för kulturhistoriska värden gällande detaljplanen för Fågelsundets fiskeläge.

### Frågan om klagorätt

*E.H*

AA omfattas av riksintresse för kulturmiljövården, som särskilt nämner C, och hela planområdet omfattas av varsamhetsbestämmelser som grundas på ett kulturhistoriskt värde. Detaljplanens syfte är att den kulturhistoriska miljön ska skyddas. De kulturhistoriska värdena har därutöver kommunicerats av Tierps kommun. Utöver det nationella värdet har AA även ett uttalat regionalt och lokalt kulturhistoriskt värde där C har pekats ut som en särskilt omistlig och

miljöskapande komponent i AA. Byggnader och miljöer med kultur-historiska värden är attraktiva och de flesta medborgare visar ett stort intresse för kulturarv genom att ofta besöka olika typer av historiska platser. En kulturhistoriskt värdefull miljö är därför inte enbart ett allmänt intresse utan angår de som är fastighetsägare i kulturhistoriskt värdefulla miljöer då det finns ett samband mellan utpekade kulturhistoriskt värdefulla områden och värdet på fastigheter i dessa områden.

Hon är negativt berörd av beslutet då värdet på hennes fastighet påverkas ogynnsamt av åtgärden, som negativt och påtagligt påverkar de värdebärande strukturerna som utgör grunden för det kulturhistoriska värdet i området. Beviljat rivningslov kan överklagas av annan än den som sökt och beviljats rivningslov. Prövning av högre instans bör vidare tillåtas då det framgår av beslutet att kommunstyrelsen felaktigt inte beaktat att byggnaden på fastigheten omfattas av varsamhetsbestämmelser och skydd mot förvanskning. Om kommunstyrelsens beslut inte får prövas av högre instans innebär det att bestämmelser i den antagna planen lämnas utan verkan och prövning och står i strid med PBL:s syften och reglering med detaljplaner. En svensk lagtolkning som medför att enskildas talerätt går förlorad, genom att ansvaret för bevakning och beaktande av ett riksintresse helt och hållet läggs på kommunen, kan inte heller ses som förenlig med Århuskonventionen.

*M.L*

Det är hans enskilda intresse som rågranne som ligger bakom hans överklagande. Det är ett mycket högt kulturvärde i fiskeläget. Att bevara detta och ta vara på gamla byggnader och bygga till dessa i den speciella stil som gäller för området har stor betydelse för det ekonomiska värdet på hans fastighet och även på förutsättningen att bo och trivas där. Om de gamla husen rivs och som i detta fall till och med ersätts av ett för området helt främmande hus kommer fiskelägets karaktär att förstöras. Därmed sänks attraktionsvärdet på sikt och marknadsvärdena går ned. De som äger hus i detta fiskeläge har ett ansvar att bevara dessa speciella värden som är viktiga för dem. Fågelsundets fiskeläge är speciellt. Domstolen bör också se

fiskeläget före beslut. När kommunen helt glömmer bort att bevaka dessa värden så måste det finnas möjlighet för enskild att få till en överprövning när det som i detta fall påverkar en enskilds intresse.

*L.B2 och E.N*

De ingår i överklagandekretsen eftersom de berörs negativt av beslutet om bygglov. I egenskap av arrendatorer på fastigheten AA och placering av sjöbod i direkt närhet till fastigheten B och i den där samlade miljön av för ett fiskeläge typiska byggnader. Om de av någon anledning inte skulle anses som sakägare så har de i vart fall överklaganderätt i egenskap av ägare av F i direkt närhet till aktuell fastighet. Att de berörs negativt av beslutet om bygglov beror på att det inte uppfyller detaljplanens krav. Avvikelserna från de krav som ställs genom begreppet kulturhistoriska hänsyn och som gäller för området är inte beaktade. I vart fall inte på det kvalificerade sätt som Fågelsundets karaktär kräver. Avvikelserna i fråga om form, material, karaktär och anpassning är så betydande att området för Storhamn helt förlorar sin karaktär och sitt kulturhistoriska värde. Detta är en betydande förlust.

*A.J, H.D och M.B*

Som delägare i Fågelsundets Fiskeläge Ekonomiska Förening (FFSF), fastigheten AA, ser de sig som grannar till fastigheten B. I FFSF paragraf 2 står det att beaktande av fiskelägets särart ska bevaras. Därför passar inte den moderna byggnaden i den kulturella miljön. Fågelsundets fiskehamn är av riksintresse och bör så enligt stadgarna bevaras.

*R.K*

Hon är, i egenskap av medlem i Fågelsundets Fiskeläge Ekonomiska Förening, ägare till fastigheten AA som direkt gränsar till fastigheten B. Hon har två byggnader på fastigheten AA varav den ena ligger ca 45 meter från fastigheten B och den andra ligger ca 65 meter från fastigheten B. Från hennes byggnader ser hon husets gavel mot nord och framsidan mot nordost.

## DOMSKÄL

### Utgångspunkter för bedömningen

Rätten att överklaga beslut om rivningslov och bygglov är begränsad. För att som granne få överklaga ett rivningslov som inte strider mot en detaljplan krävs det att den som klagat är särskilt berörd av den beslutade åtgärden. Enbart allmänna intressen kan inte grunda en rätt att överklaga (se RÅ 1993 ref 14). För att få överklaga ett beviljat bygglov krävs det i allmänhet antingen att klagandens fastighet gränsar direkt mot prövningsfastigheten, eller att klaganden på något annat sätt kan anses särskilt berörd av den beslutade åtgärden (se exv. NJA 2017 s. 3).

Det framgår inte uttryckligen av länsstyrelsens beslut att den har prövat rätten att överklaga kommunstyrelsens beslut. Länsstyrelsens beslut får anses innebära att den har bedömt att samtliga klaganden där hade rätt att överklaga beslutet.

Eftersom det är en förutsättning för länsstyrelsens beslut att de som överklagade hade rätt till det prövar domstolen inledningsvis den frågan.

### Rätten att överklaga beslutet om rivningslov

Vad E.H och M.L har anfört om kulturmiljön utgör allmänna intressen, som inte kan läggas till grund för deras klagorätt. Vad de har anfört om påverkan på värdet på deras fastigheter utgör inte sådana omständigheter som innebär att de är särskilt berörda av rivningslovet. Det har inte heller i övrigt framkommit några sådana omständigheter. De har därför inte haft rätt att överklaga beslutet om rivningslov och länsstyrelsen borde ha avvisat deras överklaganden.

### Rätten att överklaga beslutet om bygglov

E.H och M.L äger fastigheter som angränsar till B och de har därför haft rätt att överklaga beslutet om bygglov.

Att A.J, H.D, M.B och R.K är medlemmar i en förening som äger en grannfastighet ger inte dem som medlemmar



rätt att överklaga beslutet. Inte heller ger ställningen som arrendatorer eller ägare av byggnader på grannfastigheten en rätt för L.B2, E.N eller R.K att överklaga beslutet. Det har i övrigt inte framkommit några omständigheter som innebär att L.B2, E.N, A.J, H.D, M.B eller R.K är berörda av beslutet om bygglov på ett sådant sätt att någon av dem ska ges rätt att klaga mot beslutet. Länsstyrelsen borde därför ha avvisat deras överklaganden.

### **Prövning av bygglovet**

Eftersom länsstyrelsen borde ha avvisat E.Hs och M.Ls överklaganden av beslutet om rivningslov saknades det förutsättningar för länsstyrelsen att upphäva det beslutet. Kommunstyrelsens beslut ska därför fastställas.

Länsstyrelsen har i det överklagade beslutet anfört att eftersom rivningslovet är en förutsättning för att bygglov ska ges, ska kommunstyrelsens beslut upphävas i sin helhet. Eftersom domstolen nu fastställer beslutet om rivningslov finns det skäl att pröva om det finns förutsättningar för bygglov. Det ankommer i första hand på länsstyrelsen att pröva E.Hs och M.Ls överklaganden såvitt avser bygglovet.

### **Begäran om syn**

M.L har anfört att domstolen bör besöka platsen. Eftersom domstolen endast tar ställning till frågan om klagorätt hos länsstyrelsen och återförvisar målet till länsstyrelsen för fortsatt prövning av frågan om bygglov finns det enligt domstolen inte ett behov av att hålla syn på platsen.

### **Sammanfattning**

Mark- och miljödomstolen avvisar E.Hs och M.Ls överklaganden till länsstyrelsen i den del de avser frågan om rivningslov. Det innebär att kommunstyrelsens beslut att ge rivningslov står fast. Mark- och miljödomstolen avvisar även L.B2, E.N, A.J, H.D, M.B och R.Ks överklaganden till

länsstyrelsen. Målet återförvisas till länsstyrelsen för prövning av E.Hs och M.Ls överklaganden av bygglovet.

**HUR MAN ÖVERKLAGAR**, se bilaga 2 (MMD-02)  
Överklagande senast den 17 mars 2022.

Oskar Lindbom

---

I domstolens avgörande har tingsfiskalen Oskar Lindbom, ordförande, och tekniska rådet Johan Andrade Hagland deltagit. Föredragande har varit tingsnotarien Norea Normelli.